

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

ЕТИКА

DRŽAVNA MATURA

šk. god. 2024./2025.

ETI.64.SR.R.K1.28

63615

Начин означавања одговора на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака на листу за одговоре:

↑
Преписан тачан одговор

↑
Параф (скраћени потпис)

Начин исправљања грешака у испитној књижици и на листу за уредно писање:

↑
Прецртан погрешан одговор у заградама

↑
Тачан одговор

↑
Параф (скраћени потпис)

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ЕТИКА

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Идентификациона налепница
ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

Е
Т
И
1

Лист за одговоре

D-S064

1.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
2.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
3.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
4.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
5.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
6.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
7.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
8.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
9.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
10.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
11.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
12.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
13.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
14.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
15.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
16.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
17.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐

Шифра оцењивача: _____

ETI.64.SR.R.L1.02

63616

НЕ ФОТОКОПИРАТИ
ОБРАЗАЦ СЕ ЧИТА ОПТИЧКИ

НЕ ПИСАТИ ПРЕКО
ПОЉА ЗА ОДГОВОРЕ

Означавати овако: **X**

ЕТИ1

18.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
19.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
20.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
21.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
22.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
23.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
24.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐
25.	Попуњава оцењивач	0 ☐	1 ☐	NO ☐

ОВДЕ ПРИТИСНУТИ И ОТРГНУТИ!

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ЕТИКА

Задатак есејског типа ОЦЕЊИВАЧ 1

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Идентификациона налепница
ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

Е
Т
И
2

ПРАЗАН ПАПИР ☐

D-S064

1.

Појмови

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

5. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2.

Аргументација

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3.

Примереност
примера

0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4.

Композиција

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

Шифра оцењивача: _____

ETI.64.SR.R.E2.01

63617

НЕ ФОТОКОПИРАТИ
ОБРАЗАЦ СЕ ЧИТА ОПТИЧКИ

НЕ ПИСАТИ ПРЕКО
ПОЉА ЗА ОДГОВОРЕ

Означавати овако: **X**

ЕТИ2

ОВДЕ ПРИПИСНУТИ И ОТРГНУТИ!

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ЕТИКА

Задатак есејског типа

ОЦЕЊИВАЧ **2**

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Идентификациона налепница
ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

Е
Т
И
2

ПРАЗАН ПАПИР ☐

D-S064

1.

Појмови

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

5. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2.

Аргументација

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3.

Примереност
примера

0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4.

Композиција

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

Шифра оцењивача: _____

ETI.64.SR.R.F2.01

63618

НЕ ФОТОКОПИРАТИ
ОБРАЗАЦ СЕ ЧИТА ОПТИЧКИ

НЕ ПИСАТИ ПРЕКО
ПОЉА ЗА ОДГОВОРЕ

Означавати овако: **X**

ЕТИ2

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не окрећите страницу и не решавајте задатке док то не одобри вођа испитне просторије.

Испит траје **150** минута.

Добро распоредите време како бисте могли да решите све задатке.

Испред сваке групе задатака упутство је за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Есеј напишите следећи приложено упутство и смернице за писање есеја.

Есеј обавезно напишите на лист за уредно писање у овој испитној књижици.

Пишите читко. Есеј ће се бодовати с нула (0) бодова ако је нечитко написан.

Можете да пишете по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин означавања одговора и начини исправљања погрешака. При исправљању погрешака потребно је ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме).

Употребљавајте искључиво хемијску оловку којом се пише плавом или црном бојом.

Кад решите задатке, проверите одговоре.

Проверите да ли сте налепили идентификационе налепнице на све испитне материјале.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 22 странице, од тога 4 празне.

I Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само **један** је тачан. Тачне одговоре морате да означите знаком X на листу за одговоре. Тачан одговор доноси један бод.

1. Која од наведених тврдњи о моралу је тачна?

- A. Морал је скуп правила одређен политичким процедурама.
- B. Морал је изражен у оквиру правних норми чије кршење доводи до формалних санкција.
- C. Морал је неформални систем неписаних правила, обичаја и норми прихваћених у одређеној заједници.
- D. Морал је основна компонента тродеобе власти.

(1 бод)

2. Шта је од наведеног у етици предмет промишљања и истраживања?

- A. добро и зло
- B. лепо и ружно
- C. битак и небитак
- D. истинито и неистинито

(1 бод)

3. Који појам је претпоставка етичке рефлексije?

- A. ум
- B. обичај
- C. ауторитет
- D. доброхотност

(1 бод)

4. Пажљиво прочитајте тврдњу.

У неким подручјима света уобичајен је брак једне жене с више мушкараца, што је у већини земаља морално неприхватљиво.

Које етичко гледиште је садржано у наведеној тврдњи?

- A. етноцентризам
- B. етички егоизам
- C. антропоцентризам
- D. културни релативизам

(1 бод)

5. Како се назива целокупно материјално и нематеријално или духовно друштвено наслеђе неке заједнице које се усваја и преноси учењем?

- A. етика
- B. култура
- C. наука
- D. уметност

(1 бод)

6. Пажљиво прочитајте текст.

На конкурс за руководеће место као једини кандидат пријавила се жена с одговарајућом пословном квалификацијом. Послодавац је одлучио поништити конкурс јер сматра како би на таквим местима требали да раде мушкарци који су, према његовом мишљењу, одлучније и боље вође.

Како се назива послодавчев поступак описан у наведеном тексту?

- A. корупција
- B. праведност
- C. дискриминација
- D. компетентност

(1 бод)

Етика

---

7. Како се назива етичка и политичка вреднота према којој се расподела створених добара заснива на начелу *сваком према заслуги*?

- A. једнакост
- B. солидарност
- C. праведност
- D. дарежљивост

(1 бод)

8. Која од наведених карактеристика нужно разликује либерално-демократски политички поредак од осталих типова политичких поредака?

- A. богатство грађана
- B. моралност грађана
- C. образованост грађана
- D. једнакоправност грађана

(1 бод)

9. Које од наведених права може бити основ привременог ограничења права на слободу кретања?

- A. право на сигурност
- B. право на једнакост
- C. право на слободу говора
- D. право на слободу вероисповести

(1 бод)

10. Који од наведених врста интереса примарно и системски повређује пракса непотизма у пословању?

- A. јавни интерес
- B. власнички интерес
- C. завичајни интерес
- D. породични интерес

(1 бод)

11. Како се назива етичко гледиште према којем морални субјекат треба да има моралне обзире према сваком облику живота?

- A. биоцентризам
- B. еудајмонизам
- C. перфекционизам
- D. антропоцентризам

(1 бод)

12. Како се назива интелектуални, културни и филозофски покрет који заговара неограничену употребу нових технологија ради превладавања природних ограничења људског тела и ума?

- A. алијенација
- B. хуманизам
- C. еманципација
- D. трансхуманизам

(1 бод)

13. Како се назива декларација донесена 1993. године у Чикагу којом су представници различитих религија и духовних покрета представили скуп заједничких вредности и моралних правила?

- A. Декларација о светском етосу
- B. Декларација о људским правима
- C. Декларација о начелима толеранције
- D. Декларација о правима човека и грађанина

(1 бод)

14. Пажљиво прочитајте реченицу.

У ратом погођеној земљи група волонтера из суседних земаља организовала је доставу хране, хигијенских потрепштина и лекова цивилном становништву.

Како се назива морална вредност садржана у описаном деловању волонтера?

- A. толеранција
- B. солидарност
- C. егалитаризам
- D. супсидијарност

(1 бод)

15. Како се у етици назива гледиште према којем начела деловања зависе искључиво о личним ставовима, припадајућој религији или култури?

- A. етички релативизам
- B. етички скептицизам
- C. етички универзализам
- D. етички перфекционизам

(1 бод)

16. Како се назива врлина на основу које особа просуђује и примењује опште моралне принципе у конкретним животним ситуацијама?

- A. храброст
- B. разборитост
- C. солидарност
- D. домишљатост

(1 бод)

17. Како се назива гледиште према којем је начело највеће могуће користи највећег броја људи одлучујући критеријум просуђивања вредности моралног деловања?

- A. егоизам
- B. утилитаризам
- C. аморализам
- D. перфекционизам

(1 бод)

II Задаци кратког одговора

У следећим задацима одговорите кратким одговором (речју, с неколико речи или једноставном реченицом). Одговоре упишите **само** на предвиђено место у овој испитној књижици. Тачан одговор доноси један бод.

18. Како се у етици назива стање неодлучности које настаје због две подједнако обавезујуће моралне норме, при чему испуњење једне норме искључује испуњење друге норме?

(1 бод)

19. Која је морална вредност према хришћанском моралном науку највиша у односу човека према другом човеку?

(1 бод)

20. Шта је према консеквенцијалистичким етикама критеријум исправности моралног деловања?

(1 бод)

21. Како се у пословној етици назива ситуација у којој је носилац јавних функција потенцијално пристран и професионално неодговоран у обављању своје службе јер његови лични интереси, преокупације и поступци изравно противрече јавним интересима које је дужан спроводити?

(1 бод)

Етика

- 22.** Како се у етици назива гледиште према којем моралне дужности и обзире требамо имати само према људској врсти, а не према другим врстама живих бића?

(1 бод)

- 23.** Како се назива гледиште према којем човекова срећа зависи о прекомерном и непотребном куповању и поседовању материјалних добара и услуга?

(1 бод)

III Задаци продуженог одговора

У следећим задацима одговорите с неколико реченица, јасно и сажето, усмеравајући се на оно што је битно за задатак.

Одговор упишите **само** на предвиђено место у овој испитној књижици.

Тачан одговор доноси један бод.

24. Укратко објасните значење етичког појма *златно правило*.

(1 бод)

25. Укратко објасните појам дискриминације.

(1 бод)

IV Задатак есејског типа

Пажљиво прочитајте наведени текст. Према понуђеним смерницама напишите есеј с јасном структуром: уводним делом (постављањем тезе или хипотезе), средишњим делом (анализом и аргументацијом) и закључком (синтезом).

Тема есеја: **Јесу ли киборзи људи?**

Некритичко поверење у научно-технолошки развој друштва могло би нас довести у позицију да се човек у потпуности ослони на технологију, не водећи довољно рачуна о последицама које из тога проистичу. С једне стране, знаност и технологија пружају велике могућности за лечење болести које до сада није било могуће излечити, но у исто време подстичу човека на неетичко побољшање људских способности. Уз помоћ науке и технологије као средстава за остваривање трансхуманистичког стања, модификује се природно људско тело (структура, функција, способности) и претвара у вештачко – киборгизовано тело. Убрзање човекове еволуције укључује побољшање људске врсте с циљем стварања јачег, бржег и отпорнијег тела с побољшаним здрављем и продуженим животним веком, те превладавање ограничених менталних способности, недостатних осетилних и физичких могућности – идеје су које заступа трансхуманизам.

У трансхуманистичкој декларацији пише: „Ми трансхуманисти захтевамо морално право за све људе да смеју да се користе технологијом за проширење њихових менталних и физичких способности, и за побољшање живота. Ми чезнемо за проширењем наше личности с ону страну наших биолошких граница.” Трансхуманисти се дакле залажу за „редизајнирање” природних људских способности, тј. стварање неке врсте новог човека, с измењеним и побољшаним функцијама. На тај начин човек постаје „експеримент у себи” што ће резултовати стварањем вештачког тела које ће да буде супериорније од човековог.

(...) данас се тело обликује и побољшава киборгизовањем. Реч је о имплементацији резултата вештачке технологије у природно људско тело које тело могу да учине побољшаним. Реч ‘киборг’ означава акроним од ‘(киб)ернетички (орг)анизам’ којим се означава синтеза природног организма и вештачких делова. Вештачки, машински делови служе као надомесци који су или интегрисани или раде као додаци организму у повећавању физичке и менталне снаге. Већина вештачких имплантата у медицини служи лечењу озлеђених делова тела, враћању првотних функција организма које су изгубљене због незгода или поремећаја (пејсмејкер, вештачко око, бионичке ноге, руке итд.). Насупрот лечењу, присутне су тенденције побољшања човековог природног тела којим се унапређују постојеће функције организма или стварају нове које природни организам не поседује. Човека се настоји побољшати на најмање четири новоа: физички, когнитивни, емотивни и у продужењу животног века. Вештачка технологија која служи за повратак изгубљених могућности могла би се и злоупотребљавати на многе начине. На пример „... кохлеарни

имплантат тренутно се користи како би људима дао привид нормалног слуха, но он се такође може користити за побољшање нормалног слуха. Ретинални имплантати и носиви рачунар (...) могли би се употребити и за потајно снимање и пренос снимљеног. Људи би могли да ходају унаоколо с таквим екстензијама а да други људи не знају њихову праву сврху.”

Могуће злоупотребе с једне стране доводе у питање оправданост коришћења вештачке технологије, а с друге стране нас доводе до тачке неповратног окрета од слободе коју имамо као природна људска бића.

Човеку као слободном бићу дана је јединствена могућност (у односу на све ауторитете и сва бића у свету) да се пита о смислу свога бивствовања у Свемиру и да се кроз то питање припреми за смислено суочавање с побољшавајућом киборгизацијом своје биолошке врсте. Ако из егзистенцијалних разлога не може рећи ‘не!’ имплементацији вештачке технологије у сопствени организам, из етичких разлога, али и из смисла бивствовања, засигурно може побољшању рећи – ‘доста!’.

Прилагођено према: Ивана Грегуриц,

Киборгизација у спорту – стварање тела без граница у доба трансхуманизма

Смернице за писање

У есеју одредите појмове:

- предности и опасности научно-технолошког развоја
- трансхуманизам као идеологија
- предности и опасности киборгизације
- нивои побољшања човека
- злоупотреба технологије.

1. Објасните које су према ауторки текста добробити за човека које произлазе из напретка науке и технологије.
2. Објасните зашто ауторка текста сматра како киборгизацијом човек постаје „експеримент у себи”.
3. Објасните зашто ауторка текста доводи у питање оправданост коришћења технологијом с циљем побољшања људских способности.

Аргументацију у есеју поткрепите примерима:

1. оправданог коришћења технологијом којему је циљ терапеутски третман људског здравља и живота
2. опасности које могу произићи из неодговорног коришћења технологијом у сврху надилажења и поништења људских природних способности и могућности.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Празна страница

Празна страница

Празна страница

Празна страница